

Aktualia ropy naftowej i gazu ziemnego

Jerzy Zagórski¹

Świat. Powrót cen ropy do poziomu 50 USD za baryłkę na początku czerwca br. pobudził nadzieje producentów, szczególnie w krajach silnie uzależnionych od dochodu z eksportu ropy, na poprawę opłacalności i zahamowanie ogromnej fali zwolnień pracowników przemysłu naftowego i kooperantów. Zestawienie cen ropy z I półrocza br. (tab. 1) w odniesieniu do stanu z 15 grudnia 2015 r. pokazuje, jak duża była rozpiętość cen w tym okresie. Najbardziej wymownym przykładem jest kwaśna ropa z Michigan, za którą w styczniu i lutym br. płacono tylko 18 USD. Niewiele wyższa była wycena ciężkiej ropy gatunku Merey z Wenezueli. Korzystniejsza jest pozycja ciężkiej ropy z Iranu, której cena w maju niemal zrównała się z ceną ropy WTI. W tym samym okresie dość wysokie były notowania ropy średniej z Alaski North Slope, ale jednocześnie znaczna jest rozpiętość cen tej odmiany i jej wahania. Koszt większości gatunków ropy z rejonu Zatoki Perskiej kształtuje się powyżej średniej z koszyka OPEC, wyjątkiem jest ropa średnia Kuwait Export – 41,60 USD, również lekka ropa z Iraku odmiany Basrah była w maju wyceniona tylko na 42 USD.

Wielka Brytania. Pierwsze komentarze na temat skutków referendum decydującego o opuszczeniu UE przez Zjednoczone Królestwo nie mogą być wyważone i miarodajne, bo przecież nieznaną jest harmonogram i zakres oddzielenia się od struktur unijnych. Pojawiły się opinie, że ten proces będzie bardzo długi i przyszły rząd brytyjski wybierze wariant łagodnego wyjścia, a nawet Brexit w ogóle może nie dojść do skutku. Czynniki ograniczające negatywny wpływ Brexitu na sektor naftowy to istniejące regulacje krajowe o znacznym zasięgu. Koncerny takie jak Shell, BP czy Tullow są w rzeczywistości mniej narażone na skutki podziału, bo przychody z działalności zagranicznej są rozliczane w dolarach. Jednak sytuacja w brytyjskim sektorze Morza Północnego od paru lat nie jest dobra, a obecnie niepokój z pewnością się nie zmniejszy. Szacunki Wood Mackenzie prognozują spadek inwestycji w latach 2015–2020 o 79%. W poprzednich latach rząd premiera Davida Camerona wprowadził ulgi i zachęty dla branży poszukiwań i wydobycia, teraz w obliczu cięć budżetowych – już zapowiedzianych przez kanclerza George Osborne'a – będą one pod znakiem zapytania. Wielka Brytania jest importem energii od 2004 r., np. 90% gazu jest importowane z Norwegii, Holandii i Kataru i rozliczane w funtach, więc rachunki odbiorców wzrosną. Kolejnym zagrożeniem

Tab. 1. Ceny ropy naftowej w I półroczu 2016 r. (wg OPEC, Oil & Gas Journal, 2016)

Gatunek ropy	14.12.2015	15.01.2016	15.02.2016	15.03.2016	15.04.2016	15.05.2016	15.06.2016
Koszyk OPEC	33,64	26,50	28,72	34,65	37,86	44,37	45,36
West Texas Intermdite	32,00	26,00	26,00	35,00	36,25	42,75	45,50
Alaskan North Slope 27° (USA)	41,78	37,72	41,77	22,94	36,36	30,62	24,29
Michigan sour (USA)	24,00	18,00	18,00	27,00	28,25	34,75	37,50
Isthmus 33° (Meksyk)	37,68	30,03	26,68	35,45	38,14	44,76	–
Merey (Wenezuela)	24,42	20,80	21,38	25,83	28,84	34,28	–
Brent 38°	38,16	30,75	32,46	38,51	41,48	46,83	–
Urals (Rosja)	36,97	29,15	30,87	36,87	39,89	45,08	–
Arabian light (Arabia Saudyjska)	33,70	26,35	28,77	34,74	38,22	43,48	–
Bonny light 37° (Nigeria)	38,16	30,40	32,34	38,53	41,51	46,85	–
Saharan blend 44° (Algieria)	38,59	31,28	33,26	39,41	42,33	47,73	–
Iran heavy	31,73	24,07	27,28	33,23	36,65	41,67	–
Minas 34° (Indonezja)	33,53	30,80	29,49	34,62	38,52	48,64	–

¹ Ul. Czerniakowska 28a, m. 4, 00-714 Warszawa; ostoja53@gmail.com.

dla rozwoju przemysłu naftowego jest stanowisko Szkocji przeciwnej Brexitowi i zapowiadającej uniezależnienie się od Zjednoczonego Królestwa. Złóża znajdujące się w gestii rządu szkockiego obejmują 96% brytyjskich zasobów ropy i 47% zasobów gazu.

Egipt. Wyniki wiercenia Baltim SW-1 we wschodniej części delty Nilu potwierdzają perspektywiczność tego rejonu nazwanego Great Nooros. W otworze Baltim stwierdzono piaszczysty horyzont gazonośny o dobrych właściwościach zbiornikowych o miąższości netto 62 m. Są to utwory molasowe górnego oligocenu. W tej samej strefie BP Egipt odkrył złożo Nooros, z którego obecnie wydobywa się 8840 t/d równoważnika ropy naftowej. Obiekt Baltim będzie rozwiercany w najbliższym czasie, ale już teraz BP szacuje zasoby geologiczne tego rejonu na 70–80 mld m³ gazu. Zagospodarowanie nowego złoża będzie ułatwione dzięki istniejącej infrastrukturze. Ponadto wiercenie jest zlokalizowane na morzu o głębokości 25 m, 12 km od wybrzeża. Wiercenie Baltim SW-1 zakończono na głębokości 3750 m. Prawa do koncesji Baltim South Development posiadają BP Egipt i ENI – po 50%.

Brazylia. Wyniki rozpoznania złoża ropy Libra w basenie Santos potwierdzają, że jest to jedno z największych złóż odkrytych w ostatnich latach. W marcu br. przewiercono tam horyzont produktywny o miąższości 301 m, w czerwcu w kolejnym otworze, siódmym na tym bloku, uzyskano jeszcze lepszy rezultat w postaci poziomu zbiornikowego o miąższości netto 410 m. Wiercenie 3-RJS-742 A jest oddalone o 10,3 km od pierwszego otworu, w którym w maju 2010 r. odkryto złożo. Akumulacja znajduje się w utworach podsolnych na głębokości ok. 5 tys. m przy głębokości wody 2 tys. m, w sąsiedztwie złoża Tupi, ok. 180 km od Rio de Janeiro. Ropa jest dobrej jakości, o ciężarze 0,8927 g/cm³ (27° API). Zasoby wydobywalne ocenia się na 1–1,6 mld t. Konsorcjum, w którym operatorem jest Petrobras z 40% udziałów, Shell (20%), Total (20%), CNPC (10%) i CNOOC (10%), zakontraktowało statek FPSO o zdolności produkcyjnej 6,8 tys. t/d ropy i 4 mln m³/d gazu, a wkrótce dołączy do niego następna jednostka o zdolności 25 tys. t/d ropy i 12 mln m³/d gazu.

Argentyna. Prognozy zapowiadające podwojenie do 2018 r. produkcji ropy z formacji łupkowej Vaca Muerta (Martwa Krowa) są coraz bliższe spełnienia. Pilotażowy projekt poszukiwań w tych utworach rozpoczęty w 2014 r. przez YPF (Yacimientos Petrolíferos Fiscales), dzięki szerszemu zastosowaniu wierceń poziomych, przynosi bardzo dobre rezultaty. Średnia wydajność na bloku Loma Campana wynosiła początkowo 60,2 t/d, obecnie osiąga 87,8 t/d ropy. Jednak powierzchnia występowania formacji Vaca Muerta to 25,5 tys. km², co wymaga inwestycji przekraczających możliwości YPF. Jak wynika z komunikatu o rozmowach prezydenta Mauricio Macri z Rexem Tillersonem, prezesem ExxonMobil, które odbyły się w maju br. w Buenos Aires, amerykański koncern może zainwestować w poszukiwania w formacjach łupkowych w Argentynie ponad 10 mld USD. Exxon w 2015 r. po raz pierwszy od 22 lat nie zdołał utrzymać przyrostu zasobów przewyższającego produkcję i pilnie potrzebuje rejonu na zachodniej półkuli, który mógłby zapewnić odwrócenie nieko-

rzystnego trendu. Formacja Vaca Muerta, uważana za jeden z najbardziej perspektywicznych obszarów poszukiwania węglowodorów zawartych w łupkach na świecie, jest dla Exxonu takim kluczowym obiektem. Z kolei prezydent Macri zachęca międzynarodowe firmy, w tym naftowe jak Exxon i Total, do rozwijania działalności w Argentynie, widząc w tym potencjalny kierunek doprowadzenia do samowystarczalności energetycznej kraju. W odróżnieniu od spadku produkcji ropy w USA, Argentyna utrzymała wielkość wydobycia m.in. dzięki subsydiom rządowym, które pobudzają wydobycie. Były to decyzje poprzedniego rządu prezydent Cristiny de Kirchner, który podniósł cenę ropy krajowej z 45 do 75 USD i utrzymał opłaty *royalties* na poziomie 15%, rozpoczynając boom w krajowym przemyśle naftowym.

Rozległy basen Neuquén położony na wschodnim skłonie Andów był już wcześniej przedmiotem zainteresowania firm naftowych, ale dopiero w 2010 r. Repsol-YPF dokonał pierwszego odkrycia akumulacji ropy zamkniętej i gazu z łupków. Największe znaczenie mają formacje Los Molles (jura dolna i środkowa) i Vaca Muerta (jura górna i kreda dolna). Ta ostatnia to morskie głębokowodne łupki o miąższości 60–520 m, z zawartością TOC 1–8%, niekiedy nawet do 12%. Porowatość zmienia się w granicach 4–14% (średnio 9%), parametry przepuszczalności są podwyższone wskutek obecności naturalnych spękań. Korzystna jest też głębokość zalegania tych utworów – ok. 3150 m. Według szacunków Międzynarodowej Agencji Energetycznej zasoby wydobywalne wynoszą 2,2 mld t ropy i 8,7 bln m³ gazu, oceny YPF są jeszcze wyższe i sięgają 3,06 mld t ropy.

Znaczny udział w rozpoznaniu formacji Vaca Muerta ma również Chevron. W ramach porozumienia z YPF zawartego w 2013 r. rozpoczęto program obejmujący 400 wierceń. Jak wynika z najnowszych doniesień, uzyskano dobre wyniki w zakresie obniżki ich kosztów – o 20%, a cena otworu, która pod koniec 2015 r. wynosiła 14 mln, spadła obecnie do 11,1 mln USD. Jak twierdzą przedstawiciele Chevronu, realne jest obniżenie tej kwoty do 10 mln.

Gujana. Wiadomościom o sukcesie poszukiwawczym w Brazylii na złożu Libra towarzyszy informacja z końca czerwca br. o odkryciu znaczącego złoża ropy w obrębie bloku Stabroek. Po wykonaniu w tym rejonie dużego zdjęcia sejsmicznego 3D ExxonMobil zaplanował tam kilka otworów poszukiwawczych. W pierwszym z nich – Liza-1, odwierconym w 2015 r. stwierdzono obecność 90-metrowego horyzontu roponośnego. Teraz podano wyniki opróbowania otworu Liza-2, w którym przewiercono roponośny interwał piaskowców kredy górnej o miąższości 58 m. Wiercenie osiągnęło głębokość 5475 m przy głębokości wody 1692 m. Ze względu na wielkość zasobów szacowaną w granicach 108–190 mln t równoważnika ropy naftowej prezes ExxonMobil Exploration Co. Steve Greenlee nazwał to złożo „odkryciem klasy światowej”. Blok Stabroek zajmuje powierzchnię 26,7 tys. km².

Iran. Umowa Iran–Oman przewiduje eksport gazu irańskiego w ilości 28 mln m³/d, z czego 1/3 będzie skraplana w zakładach Qalhat w Omanie, a reszta zostanie skierowana na rynek wewnętrzny sułtanatu. Skroplony gaz ziemny będzie następnie eksportowany do Europy i Azji. Do reali-

zacji tego zadania zaprojektowano 400-kilometrowy gazociąg z prowincji Hormozgan w południowym Iranie do portu Suhar (Sohar) w Omanie, w połowie przebiegający po dnie Zatoki Omańskiej. Inwestycja wartości 1,5 mld USD ma być ukończona w ciągu dwóch lat. Oprócz National Iranian Gas Co. i Iranian Offshore Engineering and Construction Co. udziałem w budowie gazociągu jest zainteresowanych siedem firm zagranicznych.

Chiny. Import ropy naftowej wzrósł w tym roku o 16%, osiągając w lutym rekordowy poziom 1,09 mln t/d. Oprócz spadku produkcji krajowej głównym powodem zakupów jest uzupełnianie strategicznych rezerw ropy. Jak podaje Krajowe Biuro Statystyczne, w pierwszym etapie zakończonym w 2009 r. zgromadzono 12,3 mln t ropy. Teraz, korzystając z niskich cen, Chiny intensywnie powiększają swoje rezerwy i wg szacunków banku JP Morgan Chase w sierpniu br. osiągną one poziom 69,5 mln t. Jeśli tak duży import, porównywalny z importem USA, utrzyma się w dłuższym okresie, może to zahamować wzrost cen ropy obserwowany w czerwcu br.

Niemcy. Wszystko wskazuje na to, że Niemcy dołączyły do grona krajów europejskich niedopuszczających do stosowania szczelinowania hydraulicznego w poszukiwaniach węglowodorów. Jedynie wyjątkowo, w szczególnie uzasadnionych przypadkach, byłoby możliwe wykonywanie otworów testowych po uzyskaniu zgody nie tylko władz lokalnych, lecz także federalnych. Decyzje koalicji rządowej z 21 czerwca br. o wprowadzeniu bezterminowego zakazu szczelinowania podlegają jeszcze zatwierdzeniu przez parlament, a ten może wyznaczyć 5-letni okres, po którym zakaz byłby ponownie rozpatrywany. Jednak przy dzisiejszym układzie sił w Bundestagu i wpływach grupy ekologicznej „Przyjaciele Ziemi” jest to mało prawdopodobne. W obecnym stanie prawnym wiercenia z zastosowaniem szczelinowania są dozwolone, lecz od paru lat takich pozwoleń się nie wydaje.

Geofizyka. Niedawno w morskich badaniach sejsmicznych 3D w Zatoce Bengalskiej statek Polarcus Amani

ustanowił rekord wydajności, rejestrując 190 km² dziennie (Prz. Geol., 64 (3): 147). Teraz nowy rekord należy do statku Ramford Tethys, który holował rozstaw składający się z 16 streamerów o długości 8,1 km, rozmieszczonych w odległości 75 m, czyli pokrywający powierzchnię 9,1 km². Łącznie jest to 129,6 km – najdłuższy zestaw pomiarowy holowany przez jeden statek. Należący do PGS Ramford Tethys oddany do użytku w marcu br. wykonuje nie tylko pomiary sejsmiczne, lecz także elektromagnetyczne. Dzięki temu jest możliwa zintegrowana interpretacja danych sejsmicznych i elektromagnetycznych z wynikami geofizyki wiertniczej i własnościami fizycznymi skał z wykorzystaniem oprogramowania Rock Solid Images. Zdjęcie sejsmiczne 3D o powierzchni 4400 km² realizowane przez PGS jest zlokalizowane w rejonie złoża gazu Asta Hansteen na Morzu Norweskim.

Potencjał rosyjskiej geofizyki poszukiwawczej, a szczególnie sejsmiki lądowej jest bardzo duży. Według danych ze stycznia 2015 r. pracowały tam 164 lądowe grupy sejsmiczne i 2 ekipy sejsmiki morskiej, podczas gdy w tym samym okresie na całym świecie było czynnych 442 grupy lądowe. Sprzęt i aparatura pomiarowa jest w ogromnej większości produkcji francuskiej (Sercel, CGG Veritas), niewielka część to urządzenia firmy ION/INOVA. Teraz w Ministerstwie Przemysłu i Handlu powstał program opracowania własnych konstrukcji dla potrzeb poszukiwań, przede wszystkim do badań na szelfie kontynentalnym i zastąpienia wyposażenia z importu. Powołano komitet koordynacyjny z udziałem koncernów Gazprom Nefit, Rosgeologia, OAO Okieanpribor i Marine Arctic Geological Expedition, które mają przygotować prototypy morskiej aparatury sejsmicznej łącznie z konstrukcją streamerów. Ministerstwo Przemysłu zapewni konsultacje i doradztwo wraz z finansowaniem w ramach rządowego Funduszu Rozwoju Produkcji. Nowe konstrukcje będą testowane na Morzu Barentsa, Morzu Wschodniosyberyjskim i Morzu Czukockim.

Źródła: Alexander Gas & Oil Connections, BP, Hart's E&P, Offshore, Oil & Gas Financial Journal, Oil & Gas Journal, Rigzone, Seismic Crew Report, World Oil